

A fa pénzt terem. De meddig?

Egy réges-régen élt egér esete tudatta az emberiséggel azt, hogy a zöld növények oxigént termelnek: 1774-ben *Joseph Priestley* angol kémikus – bizonyítandó elméleti feltevését – egy sajtburra alá zárta kísérleti alanyát, a levegőtől elzárt üvegedényben lévő menta társaságában azonban gond nélkül elvult az apró, roppant tevékeny rágszáló. Azt pedig, hogy a gazdasági szaklapokban nem csak ügyesen egymás mellé változott statisztikai adatok, senki által nem ellenőrizhető számok és utólag tévesnek bizonyuló növekedési jósátságok vannak, ez a színes tudományos hírcske bizonyítja a *The Economist*-ban. A brit gazdasági hetilap október eleji számának címlapján *A világ tüdeje* cím olvasható, harsogó zöld dzsungellel és szívárványos tollazatú madárral a háttérben, belül tizenhárom oldalas riport foglalja össze földünk erdeinek jelenlegi helyzetét és jövőjük kilátásait.

Az összeállítás afféle „van egy jó hírem meg egy rossz hírem” történet. Már a szerkesztőségi előszóból kiderül, hogy amíg például az Amazonas esőerdeinek iparszerű irtása az elmúlt évtized második felében jelentős fordulatot vett, a világ más szegény vidékein egyelőre fékezhetetlenül forognak a fűrészgépek. A jó példaként felmutatott Brazíliában, ahol 2004-ben még mintegy 2,8 millió hektárnyi erdőt vágta ki, a tavalyi adatok szerint már „mindössze” 750 ezer hektár esett áldozatul a mohóságának, ugyanakkor a második legnagyobb trópusierdő-birtokos országban, Kongóban a fékezhetetlen népszaporulat és a pokoli szegénység tovább hajszolja a favágók seregét. A klímaváltozás rémével fenyegetett világ boldogabbik felén, Észak-Amerikában és Észak-Európában zajlanak az erdő-újratelepítési programok, a világgazdasági trónkövetelő Kína is állami faültetési kampányba fogott, azonban az ENSZ által sürgetett totális fordulat az erdőpusztításból az erdőszaporításba még várat magára.

Hat gazdag északi ország összesen négy és fél milliárd dollárt ígért a koppenhágai klímacsúcson a projekt támogatására – írja az *Economist*. A 2009-ben éppen csúcson lévő és még korántsem lecsengett pénzügyi és hitelválság azonban aligha olajozza a szép tervet. Európa őslakossága nemcsak szegényedik és súlyos szociális gondokkal néz szembe, de öregszik és fogyatkozik is, miközben földünk népessége 2050

körül elérheti a kilencmilliárd főt. Az említett, ma 70 milliós Kongó lakossága várhatóan 140 millióra növekszik, és Ázsiában is folyamatosnak tűnik a népességrobbanás.

Mindez, egyebek mellett, szükségszerűen az erdők fájának folyamatos kitermelésével és elkótyavetyéléssel, az irtványföldek élelmiszertermelésbe vételével jár együtt – ami által folyamatosan csökken az esőerdők oxigén- és pára- (azaz: édesvíz-) termelő hatása. Ezzel szemben nem látható, hogy mi módon csökkenthető elégséges mértékben az ipar és energiatermelés, a fűtés és járműközlekedés „termelte” szén-dioxid, a kártékony emisszió (szennyezőanyag-kibocsátás) mennyisége. Nem tartozom a globális elméletekben vakon hívők közé, ám az elgondolkozott, hogy a szárazföldjeinken sok millió számra élő és szaporodó állat- és növényfajok 80 százaléka a trópusi esőerdők területén található. Ezt a pusztítást aligha cselekedheti meg az emberiség büntetlenül.

Kitér az *Economist* tanulmánya az erdőirtás történelmi-földrajzi, ha úgy tetszik, „kultúrtörténeti” vonatkozásaira is. Az északi féltekén, Euráziának és Észak-Amerikának a sarkkörig kiterjedő részén, Skandináviától Szibérián át Kamcsatkáig és Kanadáig, s részben az Egyesült Államokban az erdők mintegy 11 százaléka (csak az Egyesült Államokban mintegy 100 millió hektár) tűnt el a XIX. században. A lap nem foglalkozik a mai Oroszország erdeinek helyzetével és jövőjével, de ismerve az ottani „hagyományos rendet”, nem lehetünk nyugodtak. Idézi viszont a lap két orosz fizikus megfigyeléseit, miszerint nem a légkör hőmérsékletének emelkedése a fő oka az erősödő viharoknak, hanem az erdők kibocsátotta vízpára egyre csökkenő fékező-szabályozó hatása. A kettő persze alighanem összefügg.

Ami minket, magyarokat is érint, a riport azon rövidke, alig húszszavas része, ahol megemlítődik, hogy Európában a középkorban bizony kiirtották az őshonos tölgy-, bükk- és nyírfaterdők körülbelül fele részét, s ez a biológiai környezetváltozás lett az egyik oka a XIV. századi járványoknak. A középkori Magyar Királyságot azért nem érintette érzékenyen a pestis – amely megfelelt a nyugati országok népességét –, mert a Kárpát-koszorú és a belső hegyvidékeink irtatlan erdőségei majdhogynem ősszállapotukban maradtak, nálunk nem fej-

lődtek túlnépesedett városok, és egészséges, egymástól ökonomikus távolságra fekvő falvak hálózata alakult ki. A legnagyobb mértékű fakitermelés a XIX. század második felében, a magyar ipari forradalom idején következett be, a vasút- és városépítés hatalmas fejlődésének korszakában. Az északi és keleti Kárpátok fenyveseiből dőlt a deszkának való fa a fűrésztelepekre, lombos erdőinkből szerszám, bánya, vasúti talp, épület, bútort és tűzifa lett, gyakorlatilag pótlás nélkül. Egy tőkeszegény országban kis pénzből hatalmas vállalkozói hasznot lehetett húzni a rablógazdálkodásból. 1920-ban odalett a magyarországi erdők csaknem kilencven százaléka, a túlelvéltek úgyszólván egésze. Az alföldi síkokon az idegenből származó akácfa telepítése folyt, ma is akác alkotja hazai erdeink többségét. Napjaink felettébb sajátos fejleménye, hogy a maradék szálerdőink legértékesebb fáit, a cser-, bükk- és gyertyánféléket a fűtő és áramtermelő erőművek fűtésére vágják ki és adják el. A Bakony, a Vértes, a Mecsek és a Bükk-hegység többnyire negyven-nyolcvan éves keményfái rönkként hamvadnak el az erőművek kazánjaiban szén-dioxidot termelve az eltűnő lombozatuk termelte oxigén helyett. „Megújuló energiaforrásként” kezelik, némi cinizmussal, hiszen a reprodukciójuk évtizedekbe telik.

„A fák pénzt tudnak teremni” – állítja az *Economist* egyik közcíme, s ez az ökonomia nyelvén igaz. Az ökológia nyelvén azonban nem, hiszen ha új erdőt lehet is pénzből telepíteni, nincs az a pénz a világon, ami oxigént és vízpárárt tudna adni földünk élővilágának. Hát csak óvatosan azzal a láncfűrészszel, emberek!

Ludwig Emil
(*Magyar Nemzet*)

A válasz és viszontválasz írásokat lásd a <http://forestpress.hu> weboldalon.

Honlapjaink:

www.oee.hu

www.erdeszetilapok.hu

www.forestpress.hu

www.erdo.hu

www.mgszh.gov.hu